

*Мендаленкова Анастасія Сергіївна,
студентка 2-ого курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Завальнюк С.В.*

ЗАХИСТ ПРАВА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПРАВА ВЛАСНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА ТЕРИТОРІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНОЇ АРК ТА М.СЕВАСТОПОЛЬ

У наш час актуальною є проблема удосконалення захисту прав суб'єктів приватного права шляхом притягнення до цивільно-правової відповідальності держави України. Проте саме механізм захисту цивільних прав та інтересів самих суб'єктів публічного права як учасників цивільних відносин є суттєво не дослідженим. Всім відомі події першої половини 2014 р., які відбулися на території Автономної Республіки Крим (надалі – АРК) та міста Севастополя стали причиною появи вимоги до органів державної влади України щодо необхідності напрацювання дієвих правових способів захисту прав власності суб'єктів публічного права на належне їм майно.

Отже, метою цієї статті є вияв дієвих та ефективних механізмів захисту прав власності суб'єктів публічного права, зокрема держави Україна та Українського народу на тимчасово окупованій території АРК та міста Севастополя.

Потреба в такому захисті виникла через те, що агресивні рішення та дії органів влади РФ, органів влади АРК, органів влади міста Севастополя, у тому числі органів, що були створенні всупереч законодавству України, заперечують належність державного майна, яка знаходиться в межах тимчасово окупованої території, його власникам, тобто державі Україна та Українському народові. Так, зокрема, у п. 6 постанови ВР АРК «Про незалежність Криму» від 17.03.2014 зазначено, що: «Державна власність України, яка перебуває на день прийняття цієї Постанови на території Республіки Крим, є державною власністю Республіки Крим» [1].

Першим правовим кроком для захисту прав державної власності повинно було стати ухвалення відповідних змін до чинного законодавства, адже воно не передбачало можливість окупації частини території України, а отже у його змісті відсутні норми, що регулювали би відносин власності в подібних ситуаціях.

Першочерговим кроком у внесенні таких змін стало прийняття Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», у другій частині ст.11

підтверджується збереження державної власності та права власності Українського народу на відповідні об'єкти прав власності.

На території АРК та міста Севастополя на даний час неможливо здійснювати правосуддя органами судової влади, які створені згідно українського законодавства, а отже необхідно також внесення змін у територіальну підсудність справ у різних видах судочинства, що може надати можливість захищати право державної власності у вітчизняних судах з використанням національного процесуального законодавства.

Важливо зазначити, що у механізмі захисту права державної власності та права власності Українського народу можуть бути використанні майже всі способи захисту цивільних прав та інтересів, що прямо згадуються в ст. 16 ЦК України чи іншому законодавстві: позови про визнання права власності, про припинення дії, яка порушує права власності, про відшкодування шкоди.

На початок червня 2014 р. урядом України було поширено інформацію, що загальна сума збитків, завданих Україні анексією Криму, становить 1 трильйон 80 мільярдів гривень, без врахування вартості корисних копалин та упущеної вигоди [2]. Звичайно, що зазначені заяви повинні бути в подальшому реалізовані шляхом подання відповідних судових позовів.

Також в міжнародній практиці можна побачити приклади позовів й щодо відшкодування шкоди, яка завдана внаслідок окупації. Таким відомим прикладом є подані до Європейського суду з прав людини заяви Кіпру та її громадян до Турецької республіки у зв'язку з подіями 1974 р. Цілком зрозуміло, що в подібному випадку йдеться про можливе застосування в позовах до держав-порушників вищезазначеного способу захисту цивільних прав [3].

З метою незаконного заволодіння державного майна України, ВР АРК ухвалила ряд незаконних рішень щодо «націоналізації» майна, яке належить державі Україна, тому у цьому випадку доречним буде застосування передбаченого п. 10 ч. 2 ст. 16 ЦКУ такого способу захисту цивільних прав та інтересів, як визнання незаконним рішення органу влади АРК та органу влади міста Севастополь [4, с. 84]. Звичайно, потенційними відповідачами в цих справах повинні бути ті органи влади АРК, міста Севастополя, які ухвалили відповідне незаконне рішення.

Звісно, розпочинаючи процес захисту права власності держави Україна та Українського народу, необхідно розуміти, що одержання позитивних за своїм змістом судових рішень не є кінцевою метою, яку слід досягти, адже бажаним та необхідним є й їх подальше виконання, тобто підтвердження наявності в держави Україна та Українського народу права власності.

Особливістю здійснення захисту права державної власності є наявність значного кола суб'єктів, які залучаються до цієї діяльності. У першу чергу такими суб'єктами є органи прокуратури, які мають захищати права та інтереси держави навіть з огляду на положення Основного Закону України.

Таким чином, можна дійти висновку, що вирішення політико-правового конфлікту, який пов'язаний з тимчасовою окупацією частини території України, тобто АРК, повинен ґрунтуватися на політико-правових засадах, а використаний правовий інструментарій повинен мати переважно публічно-правову сутність.

Звичайно, що складність ситуації просто змушує владу не обмежуватися тільки поняттями та явищами міжнародного публічного права, тим більше, що враховуючи останні події, саме міжнародне публічне право перебуває в певній кризі. З огляду на це, необхідним є застосування можливих приватноправових способів, засобів та методів захисту прав та інтересів держави Україна та Українського народу, що, звичайно, зазнали втрат внаслідок порушення їх прав власності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Офіційна Інтернет-сторінка «Государственного Совета Республики Крым». – URL: <http://www.rada.crimea.ua/act/11748>.
2. Кабмін готує позови до Росії на трильйон гривень за анексію Криму. – URL: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25408823.html>.
3. Кипр ожидает от Турции исполнения решения ЕСПЧ. – URL: <http://ria.ru/world/20140513/1007616794.html>.
4. Цивільний кодекс України: станом на 18 вересня 2018 року: відповідає офіц. тексту. – Х.: Право, 2018. – 440 с.

*Мироненко Юрій Сергійович, Чорба Ганна Валентинівна,
студенти 1-го курсу магістратури
факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Берназ-Лукавецька О.М.*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Бурхливий розвиток інформаційних технологій призвів до важливих змін у суспільних відносинах. Стрімко нові технології замінюють старі, призводять до